

Bransjeretningslinje for deling av data i verdikjedene for matproduksjon i landbruket og for sjømatproduksjon

Innhold

Bransjeretningslinje for deling av data i verdikjedene for matproduksjon i landbruket og for sjømatproduksjon.....	1
1. Innledning og bakgrunn.....	2
2. Definisjon av begreper	3
2.1 Om ulike typer data	3
2.2 Om identifikasjon	5
2.3 Om behandling av data.....	5
2.4 Om roller knyttet til datadeling.....	6
2.5 Om systemer knyttet til behandling av data	7
2.6 Ulike typer bransjespesifikke databetegnelser	7
3. Klargjøring av grunnleggende rettigheter	8
3.1 Om underliggende rettigheter som dataeier	8
3.2 Om datatilgang, kontroll og flytting av data.....	9
3.3 Om databeskyttelse, åpenhet og innsyn	10
4. Om personvern, vern av bedriftssensitiv informasjon og datasikkerhet	10
4.1 Erstatningsansvar og immaterielle rettigheter	11
5. Eierskap og forvaltning av bransjeretningslinjene	12
Vedlegg 1: Hovedrettslige prinsipper som grunnlag for en balansert kontrakt.....	13
Kontraktsjekkliste for primærproduksjonsdata.....	13

1. Innledning og bakgrunn

Landbruks- og sjømatnæringen driver sammen med fagdepartementer og tilhørende underliggende etater offentlig privat sektorutvikling – henholdsvis OPS Landbruk og OPS Sjømat. Målsetningen er å gjennomføre samfunnsøkonomisk lønnsomme og selvforsterkende offentlig-private tiltak, med fokus på digitalisering, til det beste for næringenes konkurransekraft, innovasjonsevne og verdiskapning. Dette skal oppnå ved blant annet ved:

- Etablere en effektiv og sikker distribusjon av data mellom dataeier og brukere av dataene, herunder FoU institusjoner.
- Sikre at eierskapet til data som tilgjengeliggjøres, forvaltes på en sikker og hensiktsmessig måte, og sikrer at interessene til de som deler data til enhver tid er ivaretatt.
- Legge til rette for at tilgjengelig data kan utnyttes på en måte som bidrar til å øke konkurransekraften til den enkelte næringsdrivende, og til næringen som helhet.

Deling av data forutsetter at det er tillit mellom de som deler data og de som mottar data for videre bruk. For å stimulere til større grad av deling av data er det videre en forutsetning at det klargjøres hvem som er dataeier langs verdikjeden for datadeling og databehandling, og det må klargjøres hvilke rettigheter en dataeier innehar. Dette er ikke spesifisert i noe gjeldende lovverk, og formålet med dette dokumentet er å klargjøre hvem som er anse som eiere av data i verdikjedene for sjømatproduksjon og for landbruksproduksjon og hvilke rettigheter dette eierskapet innebærer.

Dette dokumentet er ikke et juridisk bindende dokument, men et policy-dokument som angir hva som bør ligge til grunn for alle avtaler som inngås mellom parter i sjømat- og landbruksproduksjonene og som deler data, med eller uten særskilt godtgjørelse, med andre. Det er de særskilte avtaler partene inngår med hverandre som vil være juridisk bindende. Dette dokumentet skal fungere som grunnlag for utarbeidelse av slik avtaler. Partene i OPS Sjømat og OPS Landbruk vil utarbeide bransjevise kontraktsmaler som kan brukes for å sikre at eierskap og tilhørende grunnleggende rettigheter blir ivaretatt i samsvar med dette dokumentet.

I forbindelse med datalagring og deling av personopplysninger eksisterer det et detaljert regelverk som omhandler rettigheter, beskyttelse av personopplysninger og plikter som følger av personvernforordningen (GDPR) (reg. EU 2016/679). Personvernforordningen har en rekke bestemmelser som bl.a. regulerer digital datahåndtering og deling av personopplysninger. Dette dokumentet omhandler ikke hvordan personopplysninger skal håndteres i henhold til GDPR. For informasjon om dette henvises det til Datatilsynet. Det er imidlertid vesentlig at alle som er aktører i en dataverdikjede der registrering og deling av data er sentralt, alltid er sitt ansvar bevisst og tilpasser rettigheter og plikter som er omtalt i dette dokumentet til bestemmelsene gitt i henhold til GDPR. Spesielt i landbruksnæringa og fiskerinæringen, hvor det er mye enkeltpersonforetak, er det videre behov for klargjøring av hvordan GDPR bør ivaretas i forbindelse med deling av data. Det tas der, gjennom OPS Landbruk, sikte på å utvikle en bransjestandard for praktisering av GDPR og som godkjennes av Datatilsynet.

I *Utredning om eierskap til data i Landbruks- og Sjømatnæringen*¹ konkluderes det med at bonde, oppdretter og industriaktørene eier selv alle data som relaterer seg til produksjonen deres, herunder rådata og primærdata. Dette er data som oppstår under produksjonen og aktiviteten i de leddene i produksjonskjeden som eieren (fysisk eller juridisk person) er innehaver av. Eierskapet til dataene er uavhengig av hvordan disse er generert, dvs. at eierskapet tilligger den fysiske eller juridiske person som eier den aktuelle produksjonsenheten, produksjonsprosessen eller produktet. Eierskapet til disse data gjelder derved all informasjon om produkter og produksjon i den enheten. Eierskapet gjelder også data eller verdi samt eventuell ny kunnskap som er generert på basis av aggregert informasjon av data fra samme dataeier. Eierskapet gjelder ikke data eller verdi samt eventuelt ny kunnskap generert på basis av aggregert informasjon av data fra en gitt dataeier som inngår som en begrenset del av aggregerte data fra flere dataeiere.

Det eksisterer ikke lovverk som fullt ut ivaretar rettighetene til eiere av data eller hvordan disse rettighetene skal ivaretas gjennom verdikjedene som bygger på disse dataene. Derfor må disse rettighetene ivaretas gjennom avtaler mellom aktørene som eier, på den ene side, og aktørene som mottar slike data for innsyn og/eller bearbeiding, på den andre side.

Ved utarbeidelse av retningslinjer for ivaretagelse av eierrettigheter til data i forbindelse datadeling, er det behov for en omforent forståelse og bruk av prinsipper og begreper som skal inkluderes i de ulike relevante avtalene. Dataleverandører kan ha immaterielle rettigheter (IMR) knyttet til data som leveres. Hvordan IMR skal ivaretas enten disse er knyttet til dataleverandører og/eller databehandlere, er ikke nærmere beskrevet i dette dokumentet.

Dette dokumentet inneholder definisjoner og nærmere beskrivelse av hvordan eierrettigheter til informasjon kan ivaretas når data deles elektronisk, og hvilke prinsipper som bør ligge til grunn for deling av data innenfor landbruks- og sjømatnæringene.

2. Definisjon av begreper

I det følgende kapittel følger definisjoner av begreper som brukes i dette dokumentet for å beskrive hva eierskap til data er, hvilke rettigheter som er knyttet til eierskapet og hvordan og i hvilke sammenhenger rettighetene skal ivaretas. Det følger i kapittel 3.

2.1 Om ulike typer data

Data: enhver digital fremstilling av handlinger, fakta eller opplysninger og enhver samling av slike handlinger, fakta eller opplysninger, herunder i form av lyd- eller videoopptak eller audiovisuelle opptak (*ref: COM(2020) 767 final*)

Datasett: Samling av data som er betraktet som en enhet (ref: <https://data.norge.no/concepts/a7181dd9-37ec-4589-95e3-3963ea29acfc>)

Utfyllende kommentarer/eksempler:

- Et datasett er som regel samlet for et eller flere gitte formål.
- Et datasett er som regel beskrevet med metadata inklusive en identifikator og en tittel.
- Et datasett er som regel gjort tilgjengelig for bruk i et eller flere formater/medier.
- Et datasett er som regel publisert eller organisert av en enkelt aktør.

---

¹ https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/landbrukets-dataflyt/assets/Rapport-LD-Final_v01_rev2.pdf

Bransjeretningslinjer for datadeling landbruk og sjømat – Versjon 1.0

- Dataene i et datasett er som regel relatert gjennom et felles emne.
- Dataene i et datasett har som regel samme syntaktisk struktur.
- Dataene i et datasett er som regel forvaltet gjennom samme forvaltningsprosesser.
- Dataene i et datasett har som regel felles dataopprikkelse.
- Hva skal inn i et datasett er et valg basert på formelle krav eller faglige vurderinger.
- I sammenheng datakataloger, publiseres eller organiseres et datasett av én enkelt aktør.
- I sammenheng datakataloger, gjøres et datasett tilgjengelig for direkte oppslag eller nedlasting, i et eller flere formater/medier.

Aggregerte data: Datasett som er slått sammen med data fra få eller mange kilder enten fra én eller flere dataeiere, f.eks. fra sensorer, systemer, manuell input eller fra en dataplattform og/eller f.eks. fra flere produksjonsanlegg innenfor et nærmere definert geografisk område.

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Samlingen av data kan gi informasjon, f.eks. benchmarking og analyse, som kan gi datautvikleren og/eller eieren av dataene en tilleggsverdi når aggregerte data sammenlignes med data fra en enkeltkilde.

Big data: Store og komplekse datamengder som kan fanges opp, analyseres og brukes til beslutninger, innovasjon og kunnskapsutvikling.

Metadata: Data som beskriver, definerer eller forklarer kontekst, innhold og struktur for andre data og forvaltning av dataene over tid f.eks. om opphav (kilde), geografisk opprikkelse, tidsangivelse, eierskap osv. (ref <https://data.norge.no/concepts/86d0f64c-ded6-4177-a2bc-0f6535b9f70d> og COM(2020) 767 final)

Rådata/primærdata: Data som blir generert og registrert uten redigering eller annen form for bearbeidelse enten det dreier seg om sensordata eller data registrert av mennesker (manual input)

Utfyllende kommentarer/eksempler:

For eksempel felldata, jorddata, værdata, dyrking, produksjonsrelaterte data fra en spesifikk gård/oppdrettslokalitet osv.

Offentlige data: Alle data som er organisert og arkivert i offentlig sektor, som enten er samlet inn utenfra eller blir utarbeidet av de ansatte i en statlig virksomhet. (ref <https://data.norge.no/concepts/28151ad2-5719-4064-a7f7-4e682d212f47>)

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Definisjonen over omfatter et vidt spekter av data. Det er i denne sammenheng viktig å presisere at en omfattende andel av de data offentlige myndigheter samler inn fra virksomheter og personer, er gjort med hjemmel i lov. Det eneste som begrenser myndighetenes muligheter til datadeling, er begrensningene som ligger i lovverket om beskyttelse av personopplysninger (jfr. GDPR) og beskyttelse av bedriftssensitiv

informasjon (jfr. forvaltningsloven § 13² og offentlighetsloven³). Virksomheter og personer som er pliktige etter lov til å dele forespurte data med offentlig myndighet, kan ikke stille krav som begrenser myndighetenes datadeling av de aktuelle data, utover det som følger av de nevnte lover.

Dataeier har uansett eierskap og full disposisjonsrett til fritt å dele data som myndighetene har fått, med andre, og da i samsvar med denne bransjeretningslinjen. Når det gjelder data som **frivillig** deles med offentlige myndigheter, kan dataeier fritt sette krav om vilkår for myndighetenes bruk og deling av data.

Offentlig tilgjengelige data/ Åpne data: Digitale data som er gjort tilgjengelig med de tekniske og juridiske egenskaper som er nødvendige for at de skal kunne brukes fritt, og bli distribuert av hvem som helst, når som helst og hvor som helst. (ref: <https://data.norge.no/concepts/b4f0dedb-9cde-489d-9a50-59d225f407ad>)

2.2 Om identifikasjon

Anonymiserte data: Data som er gjort anonyme gjennom irreversibel stripping av all identifiserende informasjon, og som dermed ikke lenger er knyttet til en faktisk eller juridisk person.

Personopplysninger: Enhver opplysning om en identifisert eller identifiserbar fysisk person («den registrerte»); en identifiserbar fysisk person er en person som direkte eller indirekte kan identifiseres, særlig ved hjelp av en identifikator, f.eks. et navn, et identifikasjonsnummer, lokaliseringsopplysninger, en nettidetifikator eller ett eller flere elementer som er spesifikke for nevnte fysiske persons fysiske, fysiologiske, genetiske, psykiske, økonomiske, kulturelle eller sosiale identitet (ref. *Personvernforordningen (EU 2016/679) artikkel 4*)

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Personer kan identifiseres ved å henvise til en identifikator som et navn, et identifikasjonsnummer, lokaliseringsdata, en online identifikator eller til en eller flere faktorer til den fysiske, psykologiske, genetiske, den fysiske personens mentale, økonomiske, kulturelle eller sosiale identitet.

Pseudonymisering: Vil si at enkelte direkte identifiserende parametere erstattes med pseudonymer, som fremdeles vil være unike indikatorer. (ref

<https://data.norge.no/concepts/46b5df7a-933f-4ffa-b2fd-dea3e2fbe1b7>)

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Pseudonymet gjør at dataene kan spores tilbake til sin opprinnelse, noe som skiller pseudonymisering fra anonymisering. Hensikten med pseudonymisering er å gjøre datapostene mindre identifiserbare, og dermed redusere risikoen ved bruken.

2.3 Om behandling av data

Bearbeiding: Enhver operasjon eller sett med operasjoner som utføres på data eller på datasett, automatisert eller manuelt.

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Dette omfatter som for eksempel innsamling, innspilling, organisering, strukturering, lagring, tilpasning eller endring, gjenfinning, konsultasjon, bruk, offentliggjøring ved

² <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1967-02-10?q=forvaltningsloven>

³ <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/2006-05-19-16?q=offentlighetsloven>

Bransjeretningslinjer for datadeling landbruk og sjømat – Versjon 1.0

overføring, formidling eller andre metoder for å gjøre dataene tilgjengelige, justering eller kombinasjon, begrensning, sletting eller ødeleggelse.

Datalagring: Bevaring (lagring) av informasjon (data) i et lagringsmedium.

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Dette kan gjøres i en primærplassering, i en dataplattform eller i skybasert lagringsplattformer. Stedet hvor data er lagret, blir referert til som "datalagringsplass", "lagringsplass" eller "lagringsnettsted".

Datadeling: Tilgjengeliggjøring av data til en databruker eller dataleverandør med henblikk på felles eller enkeltvis bruk av de delte data på grunnlag av frivillige avtaler, enten direkte eller via en formidler. (*ref: COM(2020) 767 final*)

Dataportabilitet: Muligheten til å flytte data (innhold) mellom forskjellige systemer og tjenester. (ref <https://data.norge.no/concepts/45a12c36-2102-49fa-a9d2-cbd1d5d5477b>)

2.4 Om roller knyttet til datadeling

Dataeier/datagrunnlegger: Den faktiske eller juridiske personen som kan kreve eksklusiv rettighet til dataene og til å kontrollere nedstrøms bruk eller gjenbruk.

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Den parten som dataene er tilknyttet. Dataeieren til alle data generert i en produksjonsprosess, knyttet til en produksjonsenhet eller et produkt er den som eier produksjonsprosessen, produksjonsenheten eller produktet og har opprettet/samlet disse dataene enten ved hjelp av tekniske midler (f.eks. landbruksmaskiner, elektroniske databehandlingsprogrammer), av seg selv eller har bestilt fra dataleverandører for dette formålet. I fiskeri, i akvakultur og i landbruksproduksjon er dette i klartekst henholdsvis fiskeren (fangstbasert), oppdretteren (eieren av fisken) og produserende bonde. Det er fiskeren som eier data om fangsten og data om fisket. Det er oppdretteren som eier data om f.eks. lus på fisken enten registreringen er gjort manuelt eller ved hjelp av en sensor. Det er bonden som eier data som gjelder vedkommendes dyr, planter eller dyrkningsjord selv om det er "maskiner" som har registrert og lagret informasjonen. Eierskapet omfatter rådata, primærdata samt ulike data **fra samme dataeier** som er aggregert til nye data, ny verdi eller ny kunnskap. Dersom en databruker eller databehandler gjennom aggregering av data fra flere dataeiere genererer nye data eller ny kunnskap, er det vedkommende databruker/databehandler som er dataeier til slike data og ikke eierne av data som inngår i aggregeringen. Det forutsettes at fremskaffelse av data som inngår i aggregeringen, er basert på avtaler mellom partene.

Når eierskapet til produkter fra en produksjonsenhet overdras av andre med eller uten betaling, er det ny eier som blir dataeier til data som blir generert og registrert om produktene etter at overdragelsen har funnet sted. Dette kan imidlertid være begrenset av immaterielle rettigheter som selger har og som er knyttet til produktet f.eks. informasjon om deler av genmaterialet hos dyr som kjøpt fra et avlsselskap.

Databruker: En fysisk eller juridisk person, der har lovlig og rettmessig adgang til bestemte personopplysninger eller andre data enn personopplysninger, og som har tillatelse til at anvende disse opplysningene til kommersielle eller ikke-kommersielle formål. (*ref: COM(2020) 767 final*)

Dataleverandør: En fysisk eller juridisk person som i henhold til avtale leverer data til Databehandler og/eller Dataeier.

Databehandler: En fysisk eller juridisk person som behandler data mottatt fra dataeier eller en annen datainnehaver.

Datainnehaver: En fysisk eller juridisk person, som i overensstemmelse med gjeldende lovverk og privatrettslige avtaler har rett til å gi tilgang til eller dele bestemte data, som er under vedkommendes kontroll. (*ref: COM(2020) 767 final*)

Bruksrett: Retten dataeier har til å bruke egne data, og retten som andre enn dataeier (databruker, dataleverandør, databehandler) har til å anvende data dersom det er i samsvar med gjeldende lovverk og privatrettslige avtaler.

2.5 Om systemer knyttet til behandling av data

Programvare/applikasjon/fagsystem: Bearbeiding av data (input) ved å transformere dem til forskjellige data (output).

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Ofte presentert som en graf, på et dashbord eller på annen måte for å tillate at tolkning kan brukes som ny beslutningsstøtteinformasjon for verdiskaping.

Dataplattform: Programvare hvor applikasjoner er gjort tilgjengelig for databehandling.

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Dataplattformer kan være lukket (bare for medlemmer eller åpne for programmeringsgrensesnitt (Application Programming Interface API`er), eller kan være åpen kildekode for maskinvareplattformer og programvarebiblioteker.

Dataportal: En liste over datasett med pekere som letter tilgang til disse datasettene.

Utfyllende kommentarer/eksempler:

Gjennom portaler er databrukeren i stand til å betjene applikasjonene (som grensesnitt eller en funksjonalitet) utviklet i dataplattformen.

2.6 Ulike typer bransjespesifikke databetegnelser

Landbruksdata: Data relatert til landbruksproduksjon, inkludert gårdsdata og alle typer data generert i relasjon til husdyr- eller plante-produksjon, bruk av jord, skog eller andre naturressurser (innenfor jord-, skogbruk, reindrift, viltforvaltning).

Akvakulturdata: Data relatert til sjømatproduksjon basert på oppdrett, inkludert data fra lokaliteter og alle typer data generert i havbruksprosessene.

Fiskeridata: Data relatert til fangstbasert sjømatproduksjon, inkludert data fra og om fartøy, fangstovervåkning, redskapsbruk

Sjømatdata: Data relatert til fangstbasert og/eller havbruksbasert sjømatproduksjon frem til og med landing eller slakting

Primærproduksjonsdata: Fellesbetegnelse for landbruksdata, akvakulturdata og fiskeridata

3. Klargjøring av grunnleggende rettigheter

3.1 Om underliggende rettigheter som dataeier

Dataeier har rett til å bestemme hvem som har/skal ha tilgang til og hvem som skal kunne bruke data som er tilskrevet dataeieren. Dette dekker ikke data generert av en databehandler basert på data fra flere kilder og/eller dataeiere (f.eks. aggregering) dersom fremskaffelse av data for slike formål er avtalt mellom partene.

Egenskapene og måten å samle forskjellige primærproduksjonsdata på, fører til forskjellige nivåer av hvordan datarettigheter ("eierskap") tillegges. Det er derfor avgjørende å sette noen sentrale prinsipper for tilgang til primærproduksjonsdata og bruksrettigheter.

Partene (dataeier, dataleverandør, databruker, dataholder) bør etablere en kontrakt som klart setter vilkår for datainnsamlingen, deling og bruk av data i samsvar med de ulike kontraktspartenes behov og rettigheter.

Kontrakten bør anerkjenne alle parters rett til å beskytte sensitive informasjon (f.eks. IMR og bedriftssensitive, personsensitive data) og begrensninger for videre bruk eller prosessering.

Partene kan ikke bruke, behandle eller dele data uten samtykke fra dataeier.

Dette settet med retningslinjer (code of conduct) anerkjenner dataeiers rett, enten de er bonde/oppdretter/fisker eller en annen part, til å dra nytte av og/eller bli kompensert for bruk av data som er fremkommet som en del av deres aktivitet.

Denne retningslinjen anerkjenner også behovet for å gi dataeieren en avgjørende rolle i å kontrollere tilgangen til og bruken av data fra deres virksomhet, og å dra nytte av deling av dataene med en hvilken som helst partner som ønsker å bruke dataene deres.

Derfor bør kontraktene klart tydeliggjøre fordelene for dataeieren. Dataeierne vil kunne kompenseres for verdien av data enten økonomisk eller ved avtalt utveksling av tjenester, utvikling av bedre produkter og/eller annen form for ytelse.

Alle kontrakter skal bruke enkelt og forståelige språk for å forklare innholdet eller være ledsaget av en veileder som forklarer datarelaterte aspekter. Kontrakten skal tydelig angi:

- de viktigste begrepene og definisjonene
- hensikten med å samle, dele, behandle og lagre dataene
- rettigheter og plikter som partene har relatert til data, regler og prosesser for deling av data, datasikkerhet og juridiske rammer som dataene oppbevares i og hvordan sikkerhetskopier er lagret
- programvaren eller den aktuelle applikasjonen og informasjon om lagring og bruk av produksjonsdataene

Bransjeretningslinjer for datadeling landbruk og sjømat – Versjon 1.0

- tidsrom for lagring av data, og hvordan data etter kontrakttiden skal håndteres.
- bekreftelsesmekanismer for dataeieren
- transparente mekanismer for å legge til ny og/eller fremtidig bruk.

3.2 Om datatilgang, kontroll og flytting av data

Innsamling, tilgang, lagring og bruk av data kan bare skje når dataeieren har gitt sin eksplisitte, uttrykkelig og informerte tillatelse via avtalefestet ordning. Dataeieren må informeres på en klar og utvetydig måte hvis noen har tenkt å samle og lagre dataene deres.

Hvis begge parter er enige, skal kontrakten spesifisere betingelsene dersom identifisering av dataeieren kan være mulig. Hvis ikke skal dataene pseudonymiseres eller anonymiseres.

Det er bare dataeieren som kan gi tillatelse til at data skal kunne brukes og/eller deles med tredjeparter, inkludert forhold der beslutningene er tatt basert på slike data.

Data må bare samles inn og brukes til spesifikke formål avtalt i kontrakten. Datasettene skal ikke oppbevares lengre enn det som er strengt nødvendig ut fra formålet med innsamlingen. Dette bør hvis det er mulig spesifiseres i avtalen som inngås mellom partene. I tillegg skal data bare gis tilgang til aktører som er gitt nødvendige autorisasjon.

Dataeier bør prinsipielt gis passende og enkel tilgang til å kunne hente tilbake/laste ned "egne" data fra dataverdikjeden, med mindre de aggregerte dataene er koblet med egenskaper som ikke bare er basert på dataene fra dataeieren.

Det er viktig at dataleverandørene ("datainnsamler") er ansvarlig for å gjøre dataene lett tilgjengelig for dataeieren i et format som er tilgjengelig og lesbart, der det er teknisk mulig. Hvis ikke dette er teknisk mulig, bør datainnsamleren gi en nærmere begrunnelse.

Dersom dataeier trekker tilbake retten til bruk av sine data, bør bearbeiding (f.eks. aggregering eller analyser) av data som er gjort med dataene som trekkes tilbake, kunne gjøres på nytt uten de tilbaketrunkne data. Formålet med retten til bruk av dataene vil være avgjørende om det er påkrevd at bearbeiding skal kunne skje på nytt ved tilbaketrekking av retten til bruk av data eller ikke. Det er og hensiktsmessig at dette er avtalefestet og knyttet opp mot formålet med bruk av data.

Dataeieren skal ha rett til å motta dataene om sin virksomhet og som skal være som spesifisert i kontrakten, i en strukturert, ofte brukt og maskinlesbart format.

Videre bør dataeier på ingen måte pålegges restriksjoner dersom de ønsker å bruke sine data i andre systemer / plattformer / datalagringsfasiliteter (dataportabilitet) enn det som er omfattet av avtalen.

Med mindre annet er eksplisitt avtalt i kontrakten, skal dataeier ha rett til å overføre dataene til en annen databruker. Hvis avtalt mellom partene, skal dataeieren ha rett til å overføre dataene direkte fra en databruker til en annen, der det er teknisk mulig.

Bransjeretningslinjer for datadeling landbruk og sjømat – Versjon 1.0

Av denne grunn bør databruker opplyse om hvordan en dataeier kan se gjennom, rette, hente eller trekke ut data.

Måtene som dataeier kan migrere data knyttet til sin virksomhet til en annen tjeneste med andre standarder for elektronisk datautveksling og formater, bør være gjort klart på forhånd.

Dette må ikke undergrave den begrensede tilgangen til maskindata eller sensitive data som gjelder relevant for ivaretagelse av maskinen/utstyrets riktige funksjon.

Dette bør være tydelig spesifisert i kontrakten, f.eks. mellom bønder/fisker/oppdrettere/entreprenører og maskin/utstyrsleverandør.

3.3 Om databeskyttelse, åpenhet og innsyn

Databrukere som kontrollerer delte data, må ha en protokoll om sikring av data fra de respektive dataeierne, for å utelukke ikke-autorisert deling med tredjeparter. Etterlevelse av personvernforordningen og beskyttelse av konkurransesensitiv informasjon og immaterielle rettigheter, er alltid viktig å sikre.

Databrukere bør oppgi kontaktinformasjon som dataeieren kan bruke for å få støtte, avklaringer eller for å formidle klager.

Kontrakter må ikke endres uten forutgående samtykke fra dataeieren. Hvis data skal selges eller deles med en tredjepart som ikke er inkludert i den opprinnelige kontrakten, må dataeieren kunne samtykke eller eventuelt nekte dette, og i forhold til det siste, uten noen økonomiske eller andre konsekvenser. De respektive databrukere kan bare selge eller dele data med en tredjepart hvis han / hun har sikret seg de samme vilkårene og betingelser som spesifisert i kontrakten mellom databruker og dataeier.

Dataeiere må gis mulighet til å si opp kontrakten og stoppe deling og bruk av sine data, gitt at avtaleforpliktelsene er oppfylt. Dette må fremgå tydelig i kontrakten, og dataeierne bør informeres om konsekvensene av oppsigelse av kontrakt. Oppsigelse av kontrakt kan ha umiddelbar virkning, eller i henhold til en oppsigelsestid med rimelighet varighet. Denne klausulen må sikre at dataeieren får permanent tilgang til sine data i løpet av oppsigelsestiden.

Hvis flere forskjellige tjenester tilbys, bør dataeieren kunne velge ingen, en eller noen. For å tilby dataeieren å kunne ta et informert valg, må databruker som tilbyr tjenester, klargjøre tjenestene og konsekvensene som følger av de forskjellige alternativer.

4. Om personvern, vern av bedriftssensitiv informasjon og datasikkerhet

Kontrakten skal tydelig beskrive databrukernes/dataleverandørens ansvar for datasikkerhet og taushetsbelagt informasjon. Databrukeren bør spore dataene så mye som mulig gjennom hele verdikjeden og dele sporbarhetsinformasjonen med dataeieren.

Databrukere/dataleverandører av produksjonsdata kan ikke bruke delte data for ulovlige formål eller dra nytte av det til andre formål enn det som følger av inngått avtale mellom partene.

Bransjeretningslinjer for datadeling landbruk og sjømat – Versjon 1.0

Generelt forplikter databrukeren seg å beskytte dataene mottatt fra dataeieren, mot tap, tyveri, uautorisert tilgang og mot at ikke-autoriserte personer kan gjøre endringer i dataene.

I tillegg må sensitive data kunne dra nytte av et strengt regime angående rettighetene til tilgang, bruk eller deling herunder alle sikkerhetsforbedringer (f.eks. maskering, kryptering, autentisering, sikker internettdeling osv.) som definert i kontrakten mellom bonden/oppdretteren/fiskeren og dataleverandøren eller databrukeren.

Det bør være mulighet for å fjerne eller slette (jfr. retten til å bli glemt) alle originale data (f.eks. gårdsdata/lokalitetsdata) på forespørsel fra dataeier. Om data faktisk skal slettes eller ikke etter at avtale om datadeling opphører, bør være tydelig spesifisert i kontrakten og vil i de fleste tilfeller avhenge av formålet med datadeling og bruk av data.

Hvis hacking, beslag, inndragning, insolvens eller oppgjørsforhandlinger blir oppdaget, bør dataeierne informeres umiddelbart av databrukeren om ikke-personlige data som er på avveie og tiltakene som er iverksatt.

For personopplysninger gjelder forpliktelsene i henhold til GDPR og evt. egne bransjestandarder knyttet til GDPR godkjent av Datatilsynet. Det vil være henholdsvis OPS Landbruk og OPS Sjømat som har ansvaret for utarbeidelse av slike bransjestandarder der dette er relevant.

Databrukere som kontrollerer data, forplikter seg til regelmessig gjennomføring av sikkerhetskopiering og gjenopprettingsprotokoller for å forhindre tap av data i tilfelle av uønsket hendelse. Det er avgjørende å sørge for nødvendig sikkerhet mot datalekkasje, modifisering, ødeleggelse, tap eller uautorisert tilgang, for en rimelig kost. Det må også være system for registrering av tilfeller av sikkerhetsbrudd, registreringer av neste brudd eller uautoriserte forsøk på å få tilgang til dataene.

Dataeieren og databrukeren er ansvarlig for innloggingsdata og må håndtere dette med nødvendig omhu. Databrukere må sørge for at innloggingsinformasjon forblir hemmelig.

4.1 Erstatningsansvar og immaterielle rettigheter

Vilkårene for erstatningsansvar bør være tydelig angitt i kontrakten. Dataeiere bør, etter beste evne og gitte forutsetninger, garantere nøyaktigheten og/eller fullstendigheten av rådataene. Dataeiere er imidlertid ikke ansvarlige for skader som oppstår fra og/eller forbundet med datagenerering, mottak og/eller bruk av disse dataene fra maskiner, enheter, databrukere og/eller tredjeparter.

Beskyttelse av forretningshemmeligheter, immaterielle rettigheter og beskyttelse mot manipulering er hovedårsaker til hvorfor data ikke deles og hvorfor til og med forretningspartnere i felles prosjekter ikke er tillatt å motta data.

En hovedutfordring er å kunne ivareta disse to interessene, ved at lisensieringsbetingelser i kontraktene blir overholdt. Beskyttelse av de immaterielle rettigheter til de ulike interessentene i verdikjeden er grunnleggende.

5. Eierskap og forvaltning av bransjeretningslinjene

Bransjeretningslinjene eies og forvaltes av OPS Landbruk og OPS Sjømat i fellesskap.

Vedlegg 1: Hovedrettslige prinsipper som grunnlag for en balansert kontrakt

Kontraktsjekkliste for primærproduksjonsdata

Når du bruker et produkt eller en tjeneste som fanger opp eller bruker primærproduksjonsdata, svar på følgende spørsmål:

- ✓ Finnes det en avtale / kontrakt?
- ✓ Hvilke forpliktelser ligger i det?
- ✓ Hvilke garantier og mulig erstatningsansvar er det for hver av partene?
- ✓ Hvilke data blir samlet inn?
- ✓ Hvem eier / kontrollerer tilgangen til dataene?
- ✓ Hvilke tjenester leveres?
- ✓ Vil dataene mine bli brukt til andre formål enn å gi meg, dataeieren (f.eks. bonde, oppdretter eller fisker), en tjeneste?
  - Er det klart hva dette/disse er?
  - Kan jeg være enig / uenig?
  - Hva er / er fordelene / verdien for meg (som data dataeieren)?
- ✓ Deles dataene med andre parter?
  - Hvilke regler/forpliktelser må de eksterne partene forholde seg til og følge?
  - Kan jeg være enig / uenig i å dele data med andre parter?
- ✓ Kan tjenesteleverandøren endre avtalen ensidig?
- ✓ Hva skjer dersom tjenesteleverandøren skifter eierskap?
- ✓ Kan jeg hente datasettet mitt fra systemet i et format som gjøre det anvendelig for meg?
- ✓ Blir jeg informert om sikkerhetsbrudd?
- ✓ Kan jeg velge bort tjenesten og få dataene mine slettet fra systemet?
- ✓ Er det et kontaktpunkt som kan hjelpe meg med spørsmål jeg måtte ha?
- ✓ Trenger jeg forsikring?
- ✓ Er det klart hva som er taushetsbelagt og hva er vilkårene for dette?